

**Södertälje
kommun**

2024-11-14

Riktlinjer för handläggning och tillsyn av alkoholservering

Socialnämnden

Riktlinjer-antagna av Socialnämnden 2025-01-21

Innehåll

1. Sammanfattning3

2. Inledning.....3

3. Behov av serveringstillstånd5

4. Kommunens informationsskyldighet6

5. Handläggning av anmälnings- och ansökningsärenden7

5.1 Handläggningstider.....8

5.3 Remissyttranden 11

5.4 Olägenheter på grund av serveringsställets belägenhet 12

6. Södertäljes riktlinjer vid tillsyn 14

6.1 Förebyggande tillsyn 14

6.2 Inre tillsyn..... 14

6.3 Yttre tillsyn 15

7. Ansöknings- och tillsynsavgifter.....16

7.1 Likställighetsprincipen 16

1. Sammanfattning

Dessa riktlinjer gäller för tillstånd och övriga beslut i Södertälje kommun som fattas enligt alkohollagen.

Södertälje kommun är en plats där människor ska känna sig trygga och trivas. Kommunen ska vara attraktiv för både invånare och besökare. I Södertälje ska alkoholservering ske på ett ansvarsfullt och seriöst sätt, med hänsyn till människors hälsa och trygghet. Kommunen har gett Socialnämnden i uppdrag att hantera handläggningen av serveringstillstånd.

- **Med rättsregel** avses i dessa riktlinjer vad som anges i alkohollagen (2010:1622), i alkoholförordningen, (2010:1636) och anslutande föreskrifter.
- **Med riktlinje** avses den särskilda hänsyn som tas vid tillståndsprövning och vilka villkor som kan meddelas av kommunen vid beslut.

I Södertälje kommun tas vid beslut om serveringstillstånd stora hänsyn i enlighet med alkohollagen befarade eller konstaterade missförhållanden, serveringsställets närhet till boende, till platser där ungdomar vistas, inte minst ansökt serveringstid och vad som framkommer från myndigheternas remissvar. Kommunens hemsida uppdateras kontinuerligt med information om vad som är viktigt att tänka på.

Alkohollagen är en tvingande lagstiftning, vilket betyder att kommunen inte får meddela alkoholtillstånd om den sökande av någon anledning inte anses lämplig. Negativa förvaltningsbeslut kan generellt överklagas.

Södertälje kommun tar hänsyn till olika förhållanden inom kommunen vid prövning av ansökningar om serveringstillstånd och vid tillsyn. Den inriktning i kommunens arbete med alkoholtillsyn som finns i riktlinjerna ska även fungera som ett stöd i upprättandet av tillsynsplanen som upprättas årligen och fastställs av Socialnämnden.

I Södertälje kommun kan serveringstillstånd för uteservering och serveringstid efter normalt tid (01:00) beviljas först under provotid om inte serveringsstället ligger avsides och inte i tätbebyggt område.

Observera att du med serveringstillstånd är skyldig att anmäla väsentliga ändringar till kommunen i enlighet med 9 kap 11 § alkohollagen där det framgår bland annat att anmälan ska göras om verksamheten läggs ned eller om avbrott sker i den. Om verksamheten förändras till sin omfattning eller i något annat hänseende av betydelse för tillsynen ska detta också anmälas, liksom betydande förändringar av ägarförhållandena. Anmälan ska göras i förväg, eller om det förhållande som föranlett anmälningsskyldighet inte har kunnat förutses, utan dröjsmål.

2. Inledning

Alkohollagen utgör en av de bärande principerna i alkoholpolitiken och reglerar bestämmelserna om när, hur och var servering av alkoholdrycker får ske. Kommunen svarar för tillståndsgivning och tillsyn enligt alkohollagens bestämmelser. Genom riktlinjerna för alkoholservering informerar kommunen allmänheten om den lokala anpassningen till alkohollagen.

Alkohollag - en skyddslagstiftning

Alkohollagen är en skyddslag, vilket innebär att de sociala aspekterna ska lyftas fram. I de fall alkoholpolitisk hänsyn ställs mot företagsekonomisk hänsyn, ska alkoholpolitisk hänsyn ha företräde. Allmänna grundsatser för alkoholpolitiken har sedan länge varit att ordning och nykterhet ska råda vid servering.

Inom Södertälje kommun ska en barnkonsekvensanalys genomföras i alla ärenden som avser stadigvarande serveringstillstånd samt tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten. Barnkonsekvensanalysen ska innehålla en bedömning om beslutet är förenligt med barnets bästa. I de fall där beslutet inte bedöms vara förenligt med barnets bästa ska en bedömning göras av hur stor påverkan beslutet får på barn. Stor återhållsamhet tillämpas i Södertälje när det gäller tillstånd i samband med idrottsevenemang och evenemang som riktar sig till barn och unga.

Mål och syfte med kommunala riktlinjer

Syftet bakom kommunala riktlinjer för serveringstillstånd är dels att skapa förutsebarhet för om en etablering som planeras kan ges tillstånd, dels att åstadkomma en likabehandling inom kommunen av ansökningar om serveringstillstånd. Genom riktlinjer som hålls tillgängliga för allmänheten lämnar kommunen information om den lokala anpassningen till alkohollagens bestämmelser, utifrån de förutsättningar som råder i den egna kommunen. Riktlinjerna ska utgå från alkohollagens regler som i vissa fall ger utrymme för kommunen att utveckla sin egen alkoholpolitik.

Riktlinjerna ska säkerställa ett riktigt agerande och god kvalitet vad gäller tillståndsgivning och tillsyn vid alkoholservering. I Södertälje ska restaurangbranschen kunna konkurrera på lika villkor.

3. Behov av serveringstillstånd

Huvudregeln i svensk lagstiftning är att för servering eller för provsmakning av spritdrycker, vin, starköl, andra jästa alkoholdrycker (cider) och alkoholdrycksliknande preparat krävs ett serverings- eller provsmakningstillstånd av den kommun där serveringsstället är beläget.

I lokaler som är registrerade som livsmedelanläggningar där fester med alkoholdrycker anordnas krävs att det finns serverings- eller provsmakningstillstånd. Om du inte har tillstånd får du varken förvara eller servera alkohol i lokalerna, så kallade "förvarings- och förtäringförbudet".

Serverings- eller provsmakningstillstånd krävs dock inte om arrangemanget med alkoholhaltiga drycker uppfyller samtliga tre kriterier i enlighet med 8 kap 1§ st 3 som ska läsas tillsammans med 8 kap 24 § i alkohollagen;

- Avser ett enstaka tillfälle för i förväg bestämda personer,
- sker utan vinstintresse och utan annan kostnad för deltagarna än kostnaden för inköp av dryckerna,
- äger rum i en lokal där det inte bedrivs yrkesmässig försäljning av livsmedel eller yrkesmässigt upplåts av hyresvärden för sammankomster där mat och /eller dryck tillhandahålls eller ordnas med dennes försorg.

4. Kommunens informationsskyldighet

Rättsregler

Enligt 8 kap. 9 § har kommunen en skyldighet att informera om vad som gäller enligt alkohollagen och de skrifter som ansluter till lagen. Kommunens riktlinje är en informationskälla men i riktlinjerna kan kommunen skriva in särskilda insatser som syftar till en förståelse för lagen och föreskrifterna och hur de ska tillämpas.

Riktlinjer

Socialnämndens mål är att kommunens webbplats ska vara lättillgänglig och uppdaterad samt innehålla de e-tjänster, blanketter och den information som sökande och tillståndshavare kan tänkas behöva. Informationen ska även finnas tillgänglig i pappersform för den som så önskar. När behov uppstår, exempelvis vid förändringar i lagstiftningar eller större arrangemang i kommunen, informeras tillståndshavare genom hemsidan och via e-post.

På Södertälje kommuns hemsida (www.sodertalje.se) finns information om vilka tillstånd som går att söka, avgifter för ansökan, information om kunskapsprovet samt länk till alkohollagen. På hemsidan finns även möjlighet att ansöka om serveringstillstånd via kommunens e-tjänst.

Det är viktigt att även serveringspersonalen har kunskap om de lagar och regler som reglerar servering av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat. Socialnämnden har som mål att varje år erbjuda utbildning i Ansvarsfull alkoholservering för serveringspersonal vid minst ett tillfälle per år i egen regi och / eller via hos någon annan kommun i Södertörn. Information om kommande utbildningar meddelas i god tid till tillståndshavarna.

5. Handläggning av anmälnings- och ansökningsärenden

Rättsregel

Av 8 kap 12§ AL framgår att servering endast får meddelas den som visar att han med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden är lämplig att utöva verksamheten. En ansökan om serveringstillstånd bedöms utifrån alkohollagens (AL) krav.

Av 8 kap 15 § AL framgår att serveringen ska ha ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahålla lagad eller på annat sätt tillredd mat. Serveringsstället ska vara lämpligt för sitt ändamål ur brandsäkerhetssynpunkt.

Av AL 8 kap 17 § framgår att serveringstillstånd får vägras även om de grundläggande kraven om lämplighet och lokal är uppfyllda om serveringen kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

3 kap. 5 § AL

Försäljning av alkoholdrycker ska skötas på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras.

Den som tar befattning med försäljning av alkoholdrycker ska se till att ordning och nykterhet råder på försäljningsstället.

I Socialnämnden sker i enlighet med 8 kap 1 och 2 §§ och 9 kap 11§ i alkohollagen handläggning och beslut av ärenden inom följande områden:

- Stadigvarande serveringstillstånd till allmänhet eller till slutna sällskap,
- tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten och slutna sällskap,
- tillfällig ändring från stadigvarande tillstånd för slutna sällskap till allmänheten,
- utökat serveringstillstånd – yta och/eller serveringstid/dryckesslag,
- serveringstillstånd för cateringföretag,
- anmälingsskyldighet vid förändringar,
- gemensamt serveringsutrymme,
- pausservering,
- cateringstillstånd,
- provsmakningstillstånd.

Det finns ingen generell "rätt" att få serverings- eller provsmakningstillstånd. Restaurangens inriktning ska vara avgörande vid etablering i områden med en hög brottslighet. Den inriktning som tillståndshavaren väljer och den profil som då skapas är ofta av avgörande betydelse för ordningsförhållandena i och kring en restaurang.

Krav på den som söker serveringstillstånd:

- Den som söker serveringstillstånd måste redovisa finansieringen av restaurangköpet på ett trovärdigt sätt, för att undvika ekonomisk brottslighet, bulvanförhållanden, osunda tvingande låneavtal och olämpliga bakomliggande finansiärer och främja en sund konkurrens.
- Den som ansvarar för alkoholserveringen måste få godkänt i ett kunskapsprov om alkohollagen.

Det är viktigt att sökande tar del av anvisningar som följer med ansökan och inkommer med de handlingar som krävs för att underlaget ska bli komplett.

Riktlinjer

- Tillstånd kan delvis beviljas under en provotid om ordningsstörningar befaras.
- Servering får tidigast ske från klockan 11.00.
- Juldagen (natten till annandag jul) och nyårsafton (natten till nyårsdagen) gäller generellt att tillstånd medges till klockan 03.00, om sökanden redan har stadigvarande serveringstillstånd för servering.
- Sena serveringstillstånd efter klockan 01.00 kombineras oftast med krav på att det ska finnas förordnade ordningsvakter.
- Tillstånd kan villkoras med olika slags villkor utifrån alkohollagens bestämmelser, exempelvis villkor om bordsservering eller olika utrymningstider för olika serveringsytor.
- Södertälje kommun kan medge serveringstillstånd för servering året runt på uteserveringar.
- Södertälje kommun anser att minderåriga ska ha rätt till alkoholfria nöjen och miljöer under uppväxtåren. Ansökningar om alkoholservering vid arrangemang som är riktade till barn och ungdomar bör avslås eller behandlas mycket restriktivt.
- Idrottsarrangemang ska vara alkoholfria på läktare och dylikt utifrån barnperspektivet.
- Sökanden ska visa att serveringsstället har erforderligt byggnadstillstånd.
- Vid begäran ska tillståndshavaren lämna in sin skriftliga alkoholpolicy till kommunen.
- Ansökan om tillfälligt tillstånd ska lämnas senast en månad innan festtillfället. Tillfälligt tillstånd kan beviljas för högst 10 tillfällen per år och lokal. Gäller även cateringstillstånd.
- Vid tillfälliga tillstånd kan kommunen begära in kvitton på inköp av alkoholdryckerna som tillhandahållits gästerna.
- Södertälje kommun ändrar inte alkohollagens krav på mat oavsett tillställningens art, till exempel vid "Kringelfestival".
- Södertälje kommun accepterar inte servering av hela flaskor sprit, "shotsbrickor" och ölkannor om inte serveringen sker under total uppsikt av de serveringsansvariga.
- Vid tillsynen kontrolleras vilka alkoholfria alternativ som finns till servering. Södertälje kommun kräver att alkoholfria alternativ till öl och vin ska finnas till försäljning.
- Södertälje kommun kan begära att innehavare av stadigvarande serveringstillstånd ska sända samtliga till kommunen anmälda serveringsansvariga personer till utbildningen i ansvarsfull alkoholservering, så kallad STAD, eller AAS – utbildning.
- Södertälje kommun kan begära in kopior av inkomstdeklarationer, kontoutdrag och/ eller räkenskapsmaterial för kontroll av den ekonomiska skötsamheten.

5.1 Handläggningstider

Rättsregel

Enligt 5 § alkoholförordningen (2010:1636) ska en kommun fatta beslut i ett ärende om serveringstillstånd inom fyra månader från det att en fullständig ansökan har kommit in till kommunen. Om det är nödvändigt på grund av utredningen av ärendet får handläggningstiden förlängas med högst fyra månader. Kommunen ska informera sökanden om skälen för att handläggningstiden förlängs innan den ursprungliga tidsfristen har gått ut. Ett beslut att förlänga handläggningstiden får inte överklagas.

I 8 § lagen (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden finns bestämmelser om att mottagningsbevis ska skickas till sökanden när en fullständig ansökan har kommit och om innehållet i ett sådant bevis.

I ett ansökningsärende är det den sökande enligt 8 kap 12 § alkohollagen som har att visa att alkohollagens högt ställda krav på lämplighet är uppfyllda, både vad det gäller bolaget och de personer som bedriver verksamheten.

Riktlinjer

Beslut om serveringstillstånd fattas enligt Socialnämndens delegationsordning. För att kunna fatta beslut i ett ärende krävs att de handlingar som begärs in av tillståndsenheten i ett ärende lämnas in för att beslut ska kunna fattas. Saknas handlingar och ansökan inte är fullständig kan ovanstående tid förlängas. Till exempel ska kunskap, finansiering, dispositionsrätt och kökets beskaffenhet kunna styrkas. Sökanden ska även lämna in en meny som ska godkännas, utom för ansökan om provsmakning. Utan tillräckligt underlag är ansökan ej fullständig, och det kan då ta längre tid innan beslut kan fattas.

Handläggningstider räknas från den dag ansökan är komplett till den dag som tillstånd meddelas. Det är viktigt att sökande tar del av de anvisningar som följer med vald ansökan, och inkommer med de handlingar som krävs för att underlaget ska bli komplett.

Genomsnittliga handläggningstider för olika typer av ansökningar framgår av sammanställningen nedan.

- Stadigvarande tillstånd för servering, (beslut i Socialnämndens utskott) ca 7–8 veckor,
- stadigvarande ändring av serveringstillstånd, såsom ändrad serveringstid eller utökad serveringsyta (beslut i Socialnämndens utskott) ca 4–6 veckor,
- omprövning av ändring efter provotid, ca 4 veckor,
- tillfälliga serveringstillstånd för allmänheten, ca 4–5 veckor,
- tillfälliga serveringstillstånd för slutna sällskap, ca 3–4 veckor,
- anmälan om väsentliga ändringar enligt 9 kap 11 § i alkohollagen såsom byte av ägare eller styrelseförändringar, (kräver inget beslut men ska godkännas av tillståndsenheten) ca 4–6 veckor.

5.2 Serveringstider

Rättsregel

I 8 kap. 19 § AL stadgas att Kommunen beslutar under vilka tider alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat får serveras. ...//..

Om inte kommunen beslutar annat, får servering av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker eller av alkoholdrycksliknande preparat inte påbörjas tidigare än klockan 11.00 och inte pågå längre än till klockan 01.00.

Serveringsstället ska vara utrymt senast 30 minuter efter serveringstidens utgång. Bestämmelserna i första-tredje styckena gäller inte rumsservering på hotell eller minibar i hotellrum enligt 5 §.

Vid prövning av en restaurangs serveringstid ska beaktas om serveringstiden kan medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller innebära särskild risk för människors hälsa, jämför 8 kap. 17 §. Lagstiftaren har härigenom avsett att särskilt markera att skyddet för människors hälsa och intresset av att upprätthålla ordning och säkerhet ska stå i förgrunden vid prövning av sena serveringstider.

Riktlinjer

I Södertälje ska inte servering beviljas före klockan 11:00. Inga serveringstider efter den så kallade normaltiden klockan 01:00 ska ges i sådana områden där risk för ordningsstörningar eller störningar för närboende redan föreligger. Därutöver kan provotider förordas i dessa områden såväl vid medgivande av serveringstider före klockan 01:00 som för uteserveringar.

För att serveringstillstånd ska medges ska fastighetsägarens godkännande till verksamheten, där tiderna för sökt alkoholservering ska framgå, inges vid ansökningstillfället. En sökande kan endast få ett permanent serveringstillstånd om det finns exklusiv dispositionsrätt till serveringsstället.

För att serveringstillstånd till allmänheten med senare serveringstid än klockan 01:00 ska beviljas gäller följande:

- Serveringstid efter klockan 01.00 medges efter särskild prövning och kan då komma att villkoras. Serveringstid efter klockan 01.00 ska normalt beviljas under en provotid om ett år. Efter provotiden ska ny ansökan inges och tillståndet utvärderas – bland annat genom remissförfarande - innan stadigvarande tillstånd kan beviljas.
- Stadigvarande serveringstid efter klockan 02.00 medges endast efter särskild prövning för slutet sällskap och för festvåningstillstånd som ofta benämns för festvåningsrättighet - som inte medför boende eller ordningsstörningar. Med ett festvåningstillstånd avses en restaurangrörelse som på beställning bedriver servering till olika slutna sällskap, (SOU 1993:50 s. 101).
- Serveringstid efter klockan 02:00 för serveringstillstånd till allmänheten medges endast vid ett begränsat antal tillfällen under året, kan villkoras och ska avse en högtid eller annat särskilt tillfälle. Vid beviljande av serveringstid efter 02.00 ska stor vikt fästas vid remissinstansernas yttrande, serveringsställets läge samt eventuella tidigare ordningsstörningar som skett vid serveringsstället.
- Juldagen (natten till annandag jul) och nyårsafton (natten till nyårsdagen) är generellt undantagna serveringstiderna om ansökan lämnas i god tid. För dessa tillfällen kan tillstånd för servering till allmänheten medges till klockan 03.00, men endast till den som redan har stadigvarande serveringstillstånd för servering till allmänheten. Sådana tillstånd till klockan 03.00 kombineras alltid med krav på att det ska finnas förordnade ordningsvakter.
- Söker tillståndshavare för stadigvarande serveringstillstånd tillfälligt utökad serveringstid fler än fem gånger per år bör ansökan om stadigvarande senare tid lämnas in för prövning. En ansökan omfattar ett tillfälle. Remissförfarande till såväl Polismyndigheten som miljönämnden angående ordnings- och störningsrisken för boende tillämpas.

- Remissinstansernas yttrande i fråga om ordning och nykterhet ska gå före affärsmässiga eller konkurrensmässiga hänsyn. Polismyndighetens yttranden väger tungt. Tillstånd kan beviljas först under en provotid om boende- eller ordningsstörningar befaras. Därefter ska ny ansökan inges och tillståndet utvärderas bl. a genom nytt remissförfarande innan stadigvarande tillstånd kan beviljas. Skyddet för människors hälsa och intresset av att upprätthålla ordning, nykterhet och säkerhet ska stå i förgrunden. Det finns möjligheter att ge provotid flera år i rad beroende av vad som framkommer i utvärderingen.

5.3 Remissyttranden

Rättsregel

Enligt 8 kapitlet 11 § alkohollagen ska kommunen hämta in polisens yttrande vid en prövning av ett stadigvarande serveringstillstånd, såväl till allmänheten som till ett slutet sällskap. Kommunen ska också hämta in polisens yttrande vid en prövning av tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten, om det inte rör sig om ett litet arrangemang. Enligt 8 kapitlet 16 § ska också de lokaler som används för servering vara brandsäkra. Brandsäkerheten är också något som kommunen behöver beakta när de prövar en ansökan om tillfälligt serveringstillstånd.

Av 8 kap 12 § AL framgår att serveringstillstånd får endast meddelas den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden samt omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med de krav som ställs upp i denna lag. När prövningen avser en juridisk person riktas lämplighetskravet även mot de fysiska personer som har ett betydande inflytande i rörelsen och ska ske i vid mening, se prop. 1994/95:89 s. 102.

De krav på skötsamhet och personlig lämplighet som för bifall till ansökan ska uppfyllas av den som söker serveringstillstånd kvarstår även efter det att tillstånd har meddelats (prop. 1994/95 s. 102). Om brister i lämpligheten uppstår hos en tillståndshavare sedan serveringstillstånd har meddelats kan situationen vara sådan att tillståndshavaren inte längre uppfyller de krav som gällde för tillståndets meddelande och skäl för en administrativ åtgärd enligt 9 kap 17-18 §§ alkohollagen föreligger.

Av prop 1994/95:89 s 103 ff, och prop. 2000/01:97 s. 47 ff. Det krävs inte heller enligt förarbetena till alkohollagen att misskötsamheten i ekonomiskt hänseende är brottslig eller uppsåtlig, utan även olika typer av åsidosättande av ekonomiska förpliktelser mot samhället genom vårdslöshet kan utgöra grund för såväl vägran av ett sökt serveringstillstånd som för ingripande mot ett befintligt sådant. En bristfällig bokföring kan föranleda att en tillståndshavare bedöms som olämplig att fortsätta den tillståndspliktiga verksamheten.

Det ska dock framhållas att avsikten med kraven på ekonomisk skötsamhet inte är att varje förekomst av bristande betalning av till exempel skatter och avgifter med automatik ska leda till att bristande lämplighet anses föreligga. I förarbetena framhålls att även en seriös företagare kan, exempelvis under en kortare period, råka i ekonomiska svårigheter. I detta sammanhang uttalas att enbart en eller fåtal restförda skatter eller avgiftsskulder med mera inte normalt bör diskvalificera tillståndshavaren eller hindra sökanden från att beviljas det sökta serveringstillståndet, om det inte rör sig om betydande belopp, (SOU 2009:22 s. 161).

Riktlinjer

Vid prövning av ansöknings- och i många anmälningsärenden inhämtar Södertälje kommun yttranden från Polismyndigheten, brandmyndigheten, miljönämnden och stadsbyggnadskontoret. Från Skatteverket inhämtas uppgifter om sökandens skötsamhet mot det allmänna samt inkomstuppgifter, vid behov skickas även remisser till Kronofogden. Vilka myndigheter som tillfrågas beror på ärendets karaktär. Länsstyrelsen tillfrågas vid oviss tillämpning av lagen.

Genom Polismyndighetens yttrande får kommunen information om förhållanden i det område där den sökande vill etablera serveringsverksamhet. Även polisens bedömning av på vilket sätt dessa förhållanden kan antas bli påverkade av den sökta etableringen eller en utökning av densamma är viktig. I alkohollagen föreskrivs att Polismyndighetens yttrande ska inhämtas om inte ansökan är av mindre omfattning.

Polismyndighetens yttrande till kommunen fyller en viktig information. Tillståndsenheten måste i varje enskilt fall särskilt beakta sådana olägenheter och risker som avses i 8 kap. 17 § AL. Med detta menas olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Därtill inhämtas remissvar vid ansökan men även vid inre tillsyn från Skatteverket, slagningar görs i informationsdatabas Syna, Multifråga XL och nerladdning sker av årsredovisningar.

Södertälje kommun ser allvarigt på om sökanden eller tillståndshavaren före inbetalning av beslutade skatter och avgifter har fått påminnas av det allmänna om betalning, särskilt allvarigt ses om detta har satts i system för att vinna ekonomiska fördelar, även om fakturorna betalats före restföring.

Ekonomisk skötsamhet i allmänhet är en god indikation på att sökanden kan förväntas leva upp till lagens krav på tillståndshavare. Det är därför ett krav att sökanden har fullgjort sina skyldigheter till det allmänna. Även finansieringen vid ansökan kontrolleras noggrant.

Av ovanstående följer att myndigheternas yttrande väger tungt vid Södertälje kommuns bedömning av förutsättningarna för serveringstillståndet och vilka villkor som ska gälla.

5.4 Olägenheter på grund av serveringsställets belägenhet

Rättsregel

Enligt 8 kapitlet 17 § alkohollagen får kommunen vägra serveringstillstånd om serveringsstället på grund av placering eller andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet, eller medföra särskild risk för människors hälsa. Kommunerna bör i alkoholpolitiska program ange vilka kriterier de tillämpar vid bedömningen, för att det ska bli tydligare för dem som ansöker om serveringstillstånd. Kommunen måste dock alltid bedöma samtliga omständigheter i det enskilda fallet.

Alkohollagstiftningen har tillkommit för att begränsa alkoholens skadeverkningar och är i första hand en social skyddslagstiftning. I de fall alkoholpolitiska hänsyn ställs mot företagsekonomiska eller näringspolitiska bör de alkoholpolitiska hänsynen ha företräde.

Serveringstillstånd nekas om serveringsställets placering eller det av andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa, även om övriga krav som uppställs i lagen är uppfyllda.

Polismyndighetens yttrande och inställning ska ha avgörande betydelse när det gäller bedömning av ordning och säkerhet vid serveringsstället. Detta kan gälla såväl lämpliga serveringstider som krav på förordnade ordningsvakter.

Det är för en kommun möjligt att förhindra restaurangetablering med servering av alkoholdrycker i särskilt känsliga områden, såsom i närheten av skolor, ungdomsgårdar eller där många ungdomar annars brukar samlas eller i områden med känd missbruksproblematik.

Om antalet restauranger i ett område har ökat eller riskerar att öka i en sådan omfattning att påvisbara olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa är för handen kan kommunen som tillståndsmyndighet förhindra att nya serveringstillstånd i området beviljas.

Vid varje ansökan av ett nytt tillstånd och vid varje väsentlig utökning/ändring av verksamheten (anmälan) i en befintlig restaurang, ska tillståndsmyndigheten beakta risken för att det kan uppstå olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Riktlinjer

I Södertälje kommun tas vid beslut om serveringstillstånd hänsyn till serveringsställets närhet till platser där ungdomar vistas.

Avseende serveringstider inom- och utomhus kan omgivningen och närboende vara skäl för avslag eller inskränkningar i serveringstillståndet. Restaurangens inriktning (till exempel lunchrestaurang, nattklubb) kan ha betydelse för bedömning om serveringstillstånd ska meddelas eller inte eller om vissa inskränkningar, villkor ska meddelas.

Stor återhållsamhet gäller även vid ansökningar om serveringstillstånd i samband med idrottsevenemang eller evenemang som riktar sig främst till ungdomar. Det är mycket angeläget att de sociala aspekterna lyfts fram när ansökningar om serveringstillstånd ska avgöras. På och i direkt anslutning till idrottsanläggningar kan alkoholservering medges på avgränsade ytor dock inte på läktarplats. Även internationella fotbollsmatcher kan innebära avsevärda risker och en bedömning bör göras i varje enskilt fall.

5.5 Negativt beslut eller delavslag

Beslut som fattas i enlighet med alkohollagen och utifrån dessa riktlinjer kan överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. När Södertälje kommun meddelar ett beslut får sökanden även information om hur man kan överklaga ett beslut. Det krävs ett prövningstillstånd för att kunna överklaga till nästa instans, kammarrätten.

6. Södertäljes riktlinjer vid tillsyn

Rättsregel

Kommunens tillsynsansvar för områdena servering av alkoholdrycker och marknadsföring av alkoholdrycker framgår av 9 kapitlet 2 och 3 §§ alkohollagen.

Folkhälsomyndigheten utövar enligt 9 kap. 1 § alkohollagen den centrala tillsynen över efterlevnaden av lagen och har rätt att meddela allmänna råd till vägledning för lagens tillämpning. Länsstyrelsen utövar tillsyn inom länet och ska biträda kommunerna med råd i deras verksamhet. Den omedelbara tillsynen av restaurangerna utövas av tillståndsenheten och Polismyndigheten, som också har tillsynsansvar över servering.

Riktlinjer

Tillsynen ska bedrivas enligt upprättad och av Socialnämnden beslutad tillsynsplan. Kommunen och Polismyndigheten är de lokala tillsynsmyndigheterna som ska kontrollera verksamheter med serveringstillstånd. Södertälje kommuns tillsynsarbete är uppdelat i förebyggande, inre samt yttre tillsyn. Tillsynen i kombination med möjligheter till sanktioner är det viktigaste instrumentet för att restaurangverksamheten ska kunna bedrivas enligt gällande lagar och bestämmelser. Att så sker så långt det är möjligt är en förutsättning för att branschens aktörer ska kunna konkurrera på sunda och lika villkor. Alla uppmärksammade missförhållanden kommuniceras med tillståndshavaren som lämnas tillfälle för synpunkter.

6.1 Förebyggande tillsyn

Med förebyggande tillsyn menas informations- och utbildningsinsatser, till exempel de utbildningar i Ansvarsfull alkoholservering (så kallade STAD utbildningar) som kommunen normalt håller i en gång per år. Utbildningen erbjuds även i samarbete med andra kommuner. Kommunen ingår även i nätverk med andra kommuner och myndigheter samt har ett samarbete med restaurangbranschen. Den förebyggande tillsynen är ett sätt för kommunen att sprida kunskap till de som har ett serveringstillstånd, om hur de ska arbeta för att följa alkohollagens regler i sina verksamheter.

Södertälje kommun kan erbjuda tillståndshavare, serveringspersonal och ordningsvakter rådgivning och information om alkohollagens bestämmelser och hur en ansvarsfull servering bör bedrivas, för att därigenom minska överservering och misshandelsbrott. Det är dock upp till restaurangägaren eller företagsledaren att ta initiativ till detta.

Södertälje kommun kan kräva att en tillståndshavare lämnar in en skriftlig alkoholpolicy som är underskriven av all fastanställd serveringspersonal. Vid nyanställning ska en ny kopia omgående sändas till kommunen.

6.2 Inre tillsyn

Inre tillsyn innebär att kommunen granskar att den som har serveringstillstånd fortfarande lever upp till alkohollagens krav på personlig och ekonomisk lämplighet. Med inre tillsyn avses kontroll av uppgifter från olika myndigheter men även inhämtning av uppgifter från databaser såsom SYNA. Det handlar om frågor av ekonomisk art, tillståndshavares vandel och av andra myndigheter föreslagna restauranginspektioner med mera. Vidare undersöks företagens

försäljningssiffror genom de så kallade restaurangrapporterna från tillståndshavarna. Till den inre tillsynen räknas också en fortlöpande övervakning av restaurangernas marknadsföring i annonser och inte minst på webben. Tillståndsenheten erhåller anmälningar från Polismyndigheten vilka bland annat belyser ordnings- och nykterhetssituationen i och kring en restaurang.

6.3 Yttre tillsyn

Kommunen besöker serveringsstället under pågående verksamhet på dagtid, kvällar och nätter för att kontrollera att verksamheten bedrivs i enlighet med lagen. Detta kan även ske genom samordnad tillsyn, d.v.s. att kommunen tillsammans med olika berörda myndigheter såsom Polismyndigheten, Skatteverket och räddningstjänsten gör en gemensam tillsyn på serveringsstället. Resultatet av den yttre tillsynen kan leda till att en utredning inleds och att förnyade remisser skickas till berörda myndigheter samt till förslag på beslut om sanktionsåtgärder.

Serveringsställen med öppettid efter kl. 01:00 prioriteras i den yttre tillsynen och kan få flera besök per år. Som en naturlig del i den yttre tillsynen ingår också att uppmärksamma förekomst av narkotika.

I alkohollagen står vidare i kapitlet om tillsyn att tillsynsmyndigheterna har rätt till tillträde till lokaler och rätt att ta del av bokföring och andra handlingar som berör verksamheten.

Det ingår som en obligatorisk del i den yttre tillsynen att kontrollera brandskyddet. Förvaltningen underrättar sedan räddningstjänsten om eventuella brister. Räddningstjänsten ska agera utifrån lagen om skydd mot olyckor i likhet med vad som gäller inom andra områden.

Om inspektionsverksamheten ska kunna bedrivas på ett effektivt sätt förutsätts ett gott samarbete med andra myndigheter. Det är ofta lämpligt och effektivt att utföra tillsynen tillsammans. De myndigheter som i första hand är berörda tillsammans med tillståndsenhetens tjänstemän är länsstyrelsen, Polismyndigheten, Skatteverket, miljönämnden, räddningstjänsten och lotteriinspektionen. Om det vid yttre tillsyn konstateras diskriminering på något sätt kommer ett åtgärdsärende mot serveringstillståndet startas.

Vid tillsynen kontrolleras vilka alkoholfria alternativ som finns till servering vilket kontrolleras vid den yttre tillsynen. Södertälje kommun kräver att alkoholfria alternativ till öl och vin ska finnas till försäljning.

7. Ansöknings- och tillsynsavgifter

Rättsregel

Kommunen har enligt 8 kapitlet 10 § alkohollagen rätt att ta ut avgifter för tillsyn av den som har provsmaknings- eller serveringstillstånd. Avgifterna beslutas av kommunfullmäktige och baseras på självkostnads- och likställighetsprincipen som regleras närmare i kommunallagen (1991:900).

Riktlinjer

Socialnämnden tar ut avgifter vid behandling av ansökan om serveringstillstånd. Storleken på avgifterna måste följa självkostnadsprincipen vilket innebär att kommunen får ta ut så mycket i avgift som kommunens arbete kostar. Avgiften justeras och fastställs årligen av Kommunfullmäktige. Ansökningsavgiften ska betalats innan handläggning påbörjas. Vid avslag på ansökan återbetalas inte ansökningsavgiften och ej heller om sökanden återkallar sin ansökan eller om ansökan avskrivs från vidare handläggning.

Den årliga tillsynsavgiften består av en fast tillsynsavgift samt en rörlig tillsynsavgift som baseras på årsomsättning av försäljning alkoholdrycker. Uppgifter om årsomsättningen hämtar kommunen från den restaurangrapport som varje tillståndshavare årligen rapporterar in. Kommunen tar även ut en påminnelseavgift i de fall som restaurangrapporten inte kommit in i tid.

För avgiftsuttag i kommunal verksamhet gäller som huvudregel självkostnadsprincipen som uttrycks i 2 kap. 6 § kommunallagen. Kommuner får inte ta ut högre avgifter än vad som svarar mot kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som kommunen tillhandahåller (självkostnaden). Regeln syftar på det totala avgiftsuttaget för en verksamhet. Kostnaderna i det enskilda fallet har inte någon betydelse för tillämpningen av principen.

Vid beräkningen av självkostnaderna får utöver externa kostnader alla relevanta direkta och indirekta kostnader som verksamheten ger upphov till tas med. Exempel på direkta kostnader är personalkostnader, personalomkostnader (pensionskostnader), material och utrustning, försäkringar med mera. Exempel på indirekta kostnader är lokal-, kapital- och administrationskostnader. Verksamhetens eventuella andel av kommunens centrala service- och administrationskostnader bör också räknas med (se prop. 1993/94:188 s. 85, Lokal demokrati).

.

7.1 Likställighetsprincipen

Av betydelse för avgiftsuttaget i enskilda fall i kommunal verksamhet är den s.k. likställighetsprincipen som uttrycks i 2 kap. 3 § kommunallagen. Kommuner och region ska behandla sina medlemmar lika om det inte finns sakliga skäl för något annat. Bestämmelsen innebär att särbehandling av vissa kommunmedlemmar eller grupper av medlemmar endast är tillåten på objektiva grunder. Likställighetsprincipen innebär vid fördelning av avgifter att lika avgift ska utgå för lika prestation eller att kommunmedlemmar som befinner sig i motsvarande läge ska betala samma avgifter. Likställighetsprincipen ska tillämpas så att alla som söker tillstånd i en och samma kommun ska behandlas lika, dvs. få samma avgift.

Likställighetsprincipen medger inte någon inkomstomfördelande verksamhet, men det finns inga hinder mot att differentiera avgifterna med hänsyn till kostnadsskillnader mellan olika prestationer. Inom vissa ramar tillåts även schabloniserade taxor (se prop. 1993/94:188 s. 87).

Referenser

Lagar och förordningar

Alkoholförordningen (2010:1636)

Alkohollagen (2010:1622)

Förvaltningslagen (2017:900)

Propositioner

Förslag till alkohollag (prop. 1994/95:89)

Statens offentliga utredningar (SOU)

Ansvarsfull servering – fri från diskriminering (SOU 2006:56)

En ny alkohollag (SOU 2009:22)

Övrigt

Folkhälsomyndigheten (2014) Handbok i tillsyn – Metoder för kommun och polis att minska våld och skador i krogmiljö, upplaga 5:1 reviderad upplaga,

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/ecd6cc7dada84e9aa8cd1be14d0d6b1c/handbok-tillsyn-14003.pdf>

<https://www.sodertalje.se/foretagande/tillstand-regler-och-tillsyn/markupplatelser/utesservering/>